

III. Ulaştırma ve Lojistik Ulusal Kongresi

28-29 Kasım, 2019, Gaziantep

<http://www.ulk.ist/>

Yeşil Tedarik Zinciri Yönetimi Uygulamalarının Firma Performansı Üzerine Etkilerinin İncelenmesi

Özet

İpek Tezel

Gaziantep Üniversitesi
tezelipek@hotmail.com

Hanifi Murat Mutlu

Doç. Dr.
Gaziantep Üniversitesi
mmurat@gantep.edu.tr

Büyüme, kalkınma ve sürdürülebilirlik kavramları ile tüketim olgusunun çelişen ve bir o kadar da bütünleşen amaçları içerisinde nasıl bir arada yürütülecekleri 1980'lerden bu yana çeşitli konferans ve raporlarla hem akademisyenler hem de uygulamacılar tarafından tartışılmıştır. Büyüme eylemi, kavramsal olarak herhangi bir organizmanın "bütününde veya bu bütünün bir bölümünde, boyutları artmak iyileşmek ve eskisinden büyük duruma gelmek" (TDK) anlamı taşımakla birlikte aynı zamanda büyümek için tüketmek eylemini de içerisinde barındırmaktadır. Ekonomik büyüme, kısaca üretilen mal ve hizmet kapasitesinde meydana gelen artıştır. Ülkelerin ve bu ülkelerde yer alan stratejik iş birimlerinin artan büyüme isteklerinin yarattığı doğal kaynaklarda tahribat, hızlı nüfus artışı ve bireysel tüketimin sınırlarının sürekli genişletilmesi neticesinde büyüme yerine kalkınma kavramının, kalkınma yerine de sürdürülebilir kalkınma kavramlarının tartışıldığı bir süreç gözlenmektedir. Brundtland Raporu (WCDE, 1987) sürdürülebilir kalınmayı, "gelecek kuşakların kendi gereksinimlerini karşılayabilme yetilerini tehlikeye atmadan bugünün ihtiyaçlarını karşılayabilen kalkınma" olarak tanımlıyordu. Bu anlamda kalkınma sadece çevresel kaynakların korunmasını değil çevre, ekonomi ve toplum anlamında birlikte ve bir arada kalkınmanın ele alınması gerektiğine işaret etmektedir. Elbette bu üç çatı kavram kendi içerisinde çok sayıda farklı prensip ve uygulamaların sürdürülebilirliğe katkısını içermektedir. Adil ticaret, akıllı şehirler, eko-etiket, etik tedarik, etik tüketim, geri dönüşüm, kurumsal sosyal sorumluluk, temiz üretim, yeşil ekonomi ve yeşil iş gibi pek çok uygulama işletmelerin sürdürülebilirlik faaliyetlerine katkı vermesi için uygulamaya koydukları bazı çözüm ve tedbirleri ifade etmektedir.

Günümüzde rekabetin işletmeler arası olmaktan çıkıp, işletmelerin içinde bulunduğu ağlar ve zincirler arasında gerçekleştiği göz önüne alındığında bir işletmenin sürdürülebilirlik performansının içinde bulunduğu ağ ve zincirden etkilenmemesinin mümkün olmayacağı görülmektedir. Bu nedenle, özellikle işletmelerin tedarik zinciri (TZ) ağ tasarımlarında, üye seçiminde ve tedarik kaynaklarının tanımlanmasında kullanılmakta oldukları kriterlerin neler olduğunun belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu çalışma, işletmelerin yeşil tedarik zinciri (YTZ) yönetimi uygulamalarının çevresel sürdürülebilirlik ve işletme performansları üzerine etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın odaklanacağı temel araştırma problemleri:

1. Çalışmanın birinci problemi, işletmelerin YTZ uygulamaları ile çevresel sürdürülebilirlik performansları (ÇSP) arasında bir ilişki olup olmadığının, varsa bu ilişkinin yönü ve gücünün tespit edilmesinin yanı sıra her bir YTZ uygulamasının görece etkilerinin açığa çıkarılmasıdır. Çalışmanın bu probleminin analizi sayesinde Türkiye’de yerleşik firmaların çevresel sürdürülebilirlik performanslarını iyileştirmelerine katkı sağlayacak YTZ uygulamalarına ilişkin oldukça önemli bir çevresel karar setinin tanımlanması ve farkındalığının sağlanması amaçlanmaktadır.
2. Çalışmanın ikinci problemi, ölçümlenen YTZ uygulamalarının işletme performansları (İŞP) finansal, Pazar ve ihracat performansları üzerine etkilerinin araştırılmasıdır.

Bu çalışmadan elde edilecek bulgular sayesinde, işletmelerin yeşil tedarik zinciri uygulamaları alanında yapmış oldukları faaliyetlerin firma performanslarını nasıl etkilediği görme fırsatı tanınacaktır. Dolayısıyla, firmaların hayata geçirdikleri çevresel stratejilerin firma performansı üzerindeki etkilerinin tespit edilmesinin, işletmelere nasıl bir rekabetçi bir üstünlük sağladığı hususunda belirginleşmesine katkı verilecektir. Bu tür çevresel stratejileri hayata geçirilmesinin önündeki en büyük engel olan “çevreci yatırımlara ait yüksek maliyet algısı” ve “kazanımların belirsizliği” sorununun bir ölçüde amprik olarak test edilmesi ile firmalara kısa, orta ve uzun döneme yönelik politika geliştirmelerine imkan tanınacaktır. Son olarak, Türkçe literatürde görece daha az değerlendirilen yeşil tedarik zinciri yönetimi kavramının detaylı incelenmesi ile bu boşluğunun doldurulması da temel katkılar arasında yer almaktadır.

Çalışmanın kısıtları olarak sadece Gaziantep ili kapsamında olması veyeşil tedarik zinciri yönetimin dört all boyut içeren bir kavram olarak ele alınması sayılabilir. Çalışmada veri toplama yöntemi olarak anket yönteminden yararlanılmış ve anketler anahtar yanıtlayıcılara online olarak gönderilmiştir. Çalışmanın evrenini Gaziantep ilinde yerleşik üretici işletmeler oluşturmaktadır. Örneklem yöntemi olarak kolayda örneklem yöntemi kullanılmıştır. Toplam 4.160 işletmeye anket formları online olarak gönderilmiş ve 141 firmadan dönüş sağlanmıştır. Geri dönüş oranı %3 civarında gerçekleşmiştir. Bu oran düşük gibi görülse de online veri toplama yöntemleri için kabul gören bir orandır. Analiz sonuçları, YTZ uygulamaları ile firma sürdürülebilirlik performansı işletme performansı arasında anlamlı sonuçlara işaret etmektedir. Firmaların YTZ uygulamaları, ÇSP ve İŞP arasında güçlü bağlar olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Yeşil Tedarik Zinciri, Sürdürülebilirlik, Tedarik Zinciri Yönetimi

